

УДК 338.2:378

КУЗНЕЦОВА А.І.

Київський національний університет технологій та дизайну

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-КОНТРОЛЕРІВ

Метою статті є визначення напрямів економічної політики держави в системі підготовки фахівців-контролерів. Відповідно до цього поставлено такі завдання: розкрити вимоги до освіти й рівня кваліфікації контролера з виділенням аспектів професійної обізнаності контролера; дослідження рівня розвитку сучасної освіти; визначення ролі держави в розвитку освіти і підготовки контролерів.

Методика дослідження передбачає використання методів порівняння (для з'ясування відхилень та їх особливостей у сфері освіти), методів динамічного аналізу та узагальнення (для виявлення тенденцій зміни показників фінансування вищих навчальних закладів, їх кількості, чисельності студентів за джерелами фінансування їх навчання), системного підходу (при розробці сукупності аспектів професійної обізнаності компетентного контролера).

Визначено, що трудова діяльність будь-якого працівника є практичною реалізацією власного освітнього потенціалу. Рівень її ефективності і значимість вкладу фахівця в господарювання підприємства напряму залежить від грамотного використання працівником навичок і знань, здобутих під час навчання, та в процесі самоосвіти шляхом підвищення кваліфікації протягом життя. Виявлено, що у вишах відсутня підготовка фахівців за спеціальністю «Контролінг», що є суттєвим недоліком у професійній підготовці контролерів, які в своїй практичній діяльності керуються знаннями бухгалтерського обліку, менеджменту, маркетингу, планування і контролю. Така ситуація ускладнює отримання якісної фахової освіти контролера і досягається за рахунок самоосвіти шляхом підвищення кваліфікації протягом життя.

Виявлені основні тенденції зміни показників фінансування вищих навчальних закладів і сфери освіти в Україні, кількості навчальних закладів і чисельності студентів за джерелами фінансування їх навчання.

Ключові слова: бюджет, видатки, кваліфікація, контролер, освіта.

Вступ. Успіх господарювання будь-якого підприємства напряму залежить від прийнятих керівництвом стратегічних і тактичних управлінських рішень. Концепція контролінгу, яка набуває останнім часом більшої популярності, передбачає збір й обробку контролером значного масиву інформації, її структурування і представлення для прийняття раціональних і виважених управлінських рішень. В зв'язку з тим, що потоки інформації є різноплановими і потребують знань спеціальних методів її обробки, узагальнення і

представлення, зростають вимоги до кваліфікації контролера, а отже і до рівня їх освіти.

Актуальність дослідження питань освіти зумовлена тим, що освіта є стратегічним ресурсом, який має велике значення в соціальному й економічному напрямах розвитку суспільства: подолання кризових процесів, покращання рівня життя, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету держави на міжнародній арені.

Проблеми професійного навчання досліджували в своїх працях С.І. Бандур, Ф.Ф. Бутинець, А.С. Зєніна-Біліченко, Д.А. Дашевська, А. Красовська, І. Петрова, Л.М. Лавриненко, М. Семикіна, Ю.М. Маршавін, В. Савченко.

Постановка завдання. Метою статті є визначення напрямів економічної політики держави в системі підготовки фахівців-контролерів. Відповідно до цього поставлено такі завдання: розкрити вимоги до освіти й рівня кваліфікації контролера з виділенням аспектів професійної обізнаності контролера; дослідження рівня розвитку сучасної освіти; визначення ролі держави в розвитку освіти і підготовки контролерів.

Основний матеріал. Контролінг є механізмом економічного управління підприємства. Відповідно контролер – це фахівець, який реалізує на підприємстві функції і завдання контролінгу, а саме: координує цілі і плани підрозділів; забезпечує прозорість понесених витрат; організовує роботу щодо створення і ведення внутрішньо фірмового (управлінського) обліку, орієнтованого на менеджмент; відповідає за створення методичної та інструментальної бази з управління рентабельністю і ліквідністю підприємства. Така поточна діяльність визначає певні вимоги до професійних та особистих якостей контролера. Науковці А.М. Кармінський і С.Г. Фалько виділяють такі професійні знання і вимоги до контролера: 1) основи економіки й організації підприємства; 2) фінансовий облік; 3) розрахунок витрат на підприємстві; 4) вміння читати й аналізувати баланс підприємства; 5) планування, розрахунок і аналіз інвестицій; 6) володіння методами та інструментами планування; 7) володіння методикою аналізу за відхиленнями; 8) вміння надавати моральну підтримку співробітникам підприємства при виникненні проблем в рамках виконання ними виробничих функцій; 9) зберігати комерційну таємницю.

Додаткові вимоги науковці висувають до стратегічного контролера. До них відносять вміння: окреслити проблеми в умовах невизначеності; знайти й оцінити фактори, які в перспективі мають вплив на успіх підприємства; абстрагуватися від рутинної діяльності; оцінювати нововведення і сприяти їх просуванню[1; с.222-224]. Автором виокремлено в табл. 1 аспекти професійної обізнаності контролерів, притаманність яких формує оптимальний набір професійних якостей сучасного контролера.

Таблиця 1

Сукупність аспектів професійної обізнаності компетентного контролера

Професійні знання	Знання з обліку, фінансів і суміжні	Фінансовий облік
		Управлінський облік
		Податковий облік
		Звітність
		Право
		Фінанси й управління ними
	Знання з організації й управління підприємством	Корпоративне управління
		Економіка
		Маркетинг
		Зовнішня економічна діяльність
		Методи аналізу
		Методи прийняття управлінських рішень
		Ділова етика
Знання з інформаційних технологій	Бізнес-середовище	
	Поведінка персоналу	
Знання іноземних мов	Загальні знання з інформаційних технологій	
	Контроль інформаційних технологій	
Професійні навички	Інтелектуальні	Вільне знання базових іноземних мов
		Вирішення неструктурованих проблем
		Пошук і систематизація знань з різних джерел
		Критичний аналіз і обґрунтування інформації
	Технічні	Аналітичне мислення
		Моделювання й аналіз ризиків
		Кількісне мислення
	Організаційно-управлінські	Інформаційні технології
		Стратегічне планування
		Професійне судження і проникливість
	Особисті	Управління ресурсами, проектами
		Володіння собою
		Виділення пріоритетів
		Самонавчання
		Професійний скептицизм
		Лідерські якості
Професійні цінності	Об'єктивність	Міжособистісне спілкування
		Повне розкриття значимої інформації
	Конфіденційність	Неупереджена й об'єктивна передача інформації
		Утримання від розголошення конфіденційної інформації, використання її в корисних цілях
	Компетентність	Проведення конфіденційної політики
		Виконання професійних обов'язків на належному рівні
		Регулярна підтримка рівня компетентності (підвищення кваліфікації)

Джерело: авторська розробка

Вища освіта забезпечує випускників вищів початковою кваліфікацією. Погоджуємось з твердженням вітчизняного науковця Л.М. Лавриненко, що освіта є важливим фактором соціально-економічного розвитку держави. Якісна освіта виступає одним із індикаторів високого рівня життя, інструментом соціальної злагоди та економічного зростання [2; с.174].

А.С. Зеніна-Біліченко і Д.А. Дашевська зазначають, що одна з найбільш важливих складових зростання ефективності сучасної професійної освіти є формування певних обсягів професійних знань з управління процесами, людьми і ресурсами. Акцентують, що державне замовлення є чинником регулювання освітніх процесів у напрямі підвищення якості підготовки кадрів вищої кваліфікації для національного господарства [3].

Фінансування державою сектору освіти відбувається з державного бюджету, а саме за рахунок його видаткової частини. Видатки на освіту відносяться до поточних видатків бюджету. Відповідно Закону України «Про освіту» обсяг бюджетних асигнувань в сферу освіти має знаходитися у розмірі не менше 10% від валового внутрішнього продукту [4]. На рис.1 зображено показники виконання Державного бюджету України у секторі освіти.

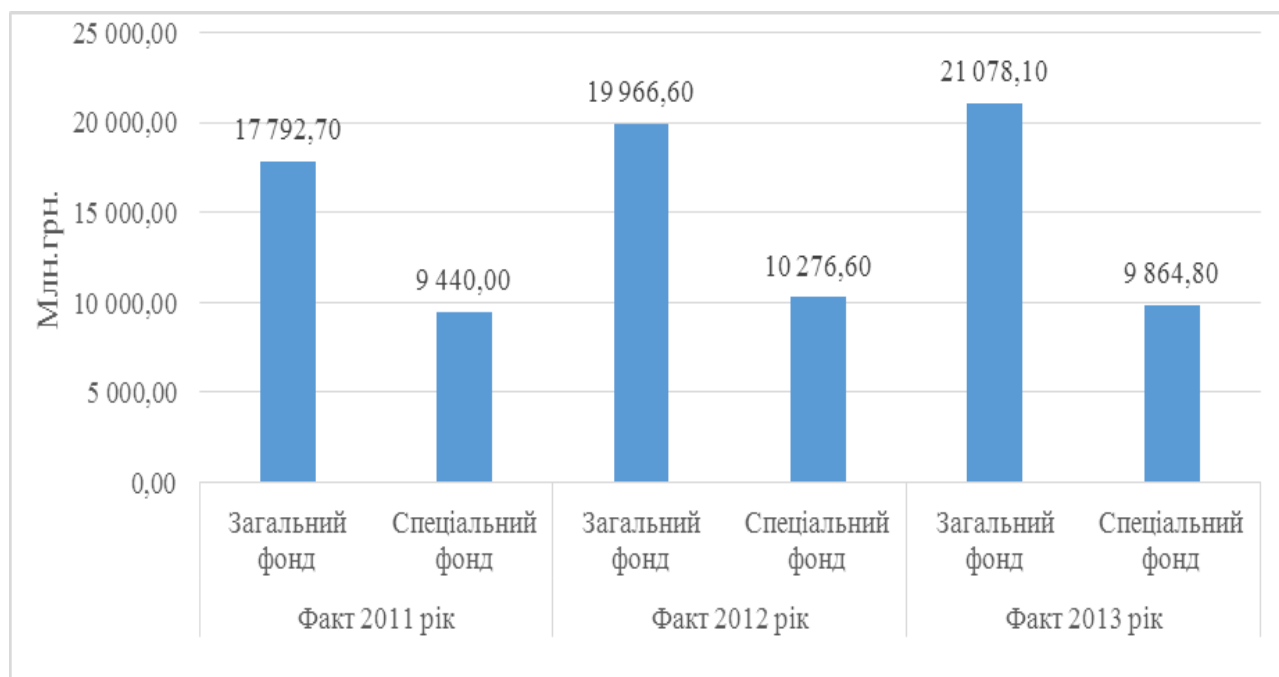

Рис. 1. Показники виконання Державного бюджету України у секторі освіти

Джерело: авторське опрацювання на основі [5]

Відповідно представленого графіку витрати держави із загального фонду на освіту за період з 2011 по 2013р. зросли на 3285,4млн.грн. Із спеціального фонду використано у 2013р. використано 9864,8млн.грн., що більше на 424,79млн.грн. ніж у 2011р. і менше на 411,8мнг.грн. ніж у 2012р.

Основними витратними статтями бюджету Ю.В. Схабюк виділяє асигнування на: 1) середню освіту, частка яких займає 42% всіх витрат; 2) вищу освіту, частка яких становить 30%; 3) дошкільну освіту, що складає 12%; 4) професійно-технічне навчання, на яке припадає 6% всіх витрат; 5) позашкільну освіту й роботу з дітьми, частка яких становить близько 4%; 6) післядипломну освіту, частка яких складає 1% [6].

За даними Державного комітету статистики України кількість навчальних закладів щорічно зменшується. На рис.2 наведено структуру навчальних закладів України у динаміці. За період з 2011 по 2013 роки кількість загальноосвітніх закладів зменшилась на 0,6тис., професійно-технічних – на 8тис., вищих навчальних закладів I-II і III-IV рівнів акредитації – на 23тис. і 20тис. відповідно. Це зумовлено демографічними змінами в країні. Чисельність населення за період з 2010 по 2014роки зменшилась на 540тис.осіб. і станом на 01.01.2014р. складає 45,42млн.осіб.

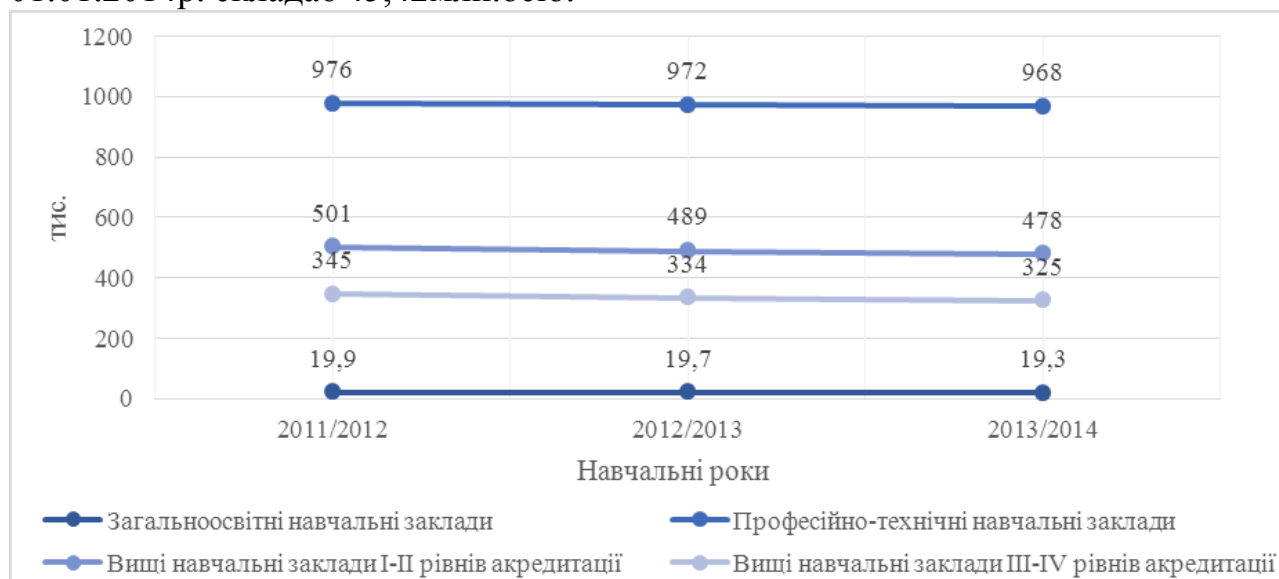

Рис. 2. Кількість навчальних закладів України

Джерело: авторське опрацювання на основі [5]

Обсяги видатків з Державного бюджету, які з кожним роком збільшуються, не відчутні. Це пояснюється змінами темпів інфляції, тому у відсотковому відношенні до ВВП обсяг фінансування коливається у незначних межах.

Недостатня ефективність державних видатків на освіту зумовлена недоліками організаційно-управлінської структури освітянської сфери. Більше

90% державних інвестицій в освіту спрямовується на поточні видатки, з яких переважна частина направлена на виплату заробітної плати і нарахування на неї, що зростають внаслідок інфляційних процесів. Така структура видатків не забезпечує якість освітніх послуг (підвищення кваліфікації освітян, розширення й оновлення ресурсної бази навчальних закладів, впровадження новітніх технологій) і не сприяє вдосконаленню освітньої інфраструктури.

З кожним роком збільшується кількість студентів вищих навчальних закладів (ВНЗ) I-II і III-IV рівнів акредитації, які навчаються за кошти фізичних осіб. В табл. 2 зведено дані щодо чисельності студентів ВНЗ за джерелами фінансування їх навчання. За період з 2009 по 2012 роки загальна кількість студентів зменшилась на 287869 осіб, з них скоротилась кількість студентів, які навчаються за рахунок державного бюджету на 46741 осіб, місцевих бюджетів – на 618 осіб і фізичних осіб – на 241080 осіб. Зросла чисельність студентів, які навчаються за рахунок органів державної влади, юридичних осіб на 570 осіб. За вказаний період збільшилась питома вага студентів, які навчались за рахунок державного бюджету на 2,5%, місцевих бюджетів – на 0,4%, органів державної влади, юридичних осіб – на 0,1% і фізичних осіб – на 3%.

Таблиця 2

Чисельність студентів ВНЗ за джерелами фінансування їх навчання

Джерело: авторське опрацювання на основі [6]

	ВНЗ I-II рівнів акредитації			ВНЗ III-IV рівнів акредитації		
	2009/10	2010/11	2011/12	2009/10	2010/11	2011/12
Всього студентів, осіб	354226	361453	356768	2245200	2129835	1954789
у тому числі навчаються за рахунок:						
державного бюджету	132085	130337	128468	820503	815211	777379
місцевих бюджетів	76936	79348	79601	21655	20956	18372
органів державної влади, юридичних осіб	196	250	391	8511	8502	8886
фізичних осіб	145009	151518	148308	1394531	1285166	1150152

В умовах зростання обсягу фінансування освіти в Україні актуальним питанням є якість освітньої підготовки, що має визначальне значення для формування конкурентоспроможної робочої сили. Відповідно цьому подальший розвиток освітніх інвестицій має ґрунтуватися на підвищенні ефективності використання видатків держави з метою забезпечення належної якості освітніх послуг та створення можливостей рівноправного доступу населення до їх отримання впродовж всього життя. Державного регулювання також потребує поширення приватних платежів населення за освітні послуги, запровадження системи моніторингу й оцінки якості освітніх послуг, зовнішньої експертизи та ліцензування діяльності освітніх закладів [7].

Варто наголосити, що наразі у вишах відсутня підготовка фахівців за спеціальністю «Контролінг», що є суттєвим недоліком у професійній підготовці

контролерів, які в своїй практичній діяльності керуються знаннями бухгалтерського обліку, менеджменту, маркетингу, планування і контролю тощо. Вищими навчальними закладами випускаються окремо спеціалісти по вказаним напрямам. Така ситуація ускладнює отримання якісної фахової освіти контролера і досягається за рахунок самоосвіти шляхом підвищення кваліфікації протягом життя.

Для врегулювання якості освіти прийнято Національну стратегію розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [8], відповідно якої передбачено створення стандартів вищої освіти, орієнтованих на компетентнісний підхід, узгоджених з новою структурою освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти і з Національною рамкою кваліфікацій [9].

Висновки. Отже, трудова діяльність будь-якого працівника по своїй суті є практичною реалізацією власного освітнього потенціалу. Рівень її ефективності і значимість вкладу фахівця в господарювання підприємства напряму залежить від грамотного використання працівником навичок та знань, здобутих під час навчання, та в процесі самоосвіти шляхом підвищення кваліфікації протягом життя. Кваліфікація контролера напряму залежить від якості освіти, що забезпечується державним фінансуванням і безперервним моніторингом її стану, а також запровадженням підготовки фахівців у вишах за спеціальністю «Контролінг», яка наразі відсутня.

Список використаної літератури

1. Контролінг: учебник / А.М. Карминский, С.Г. Фалько, А.А. Жевага, Н.Ю. Иванова; под ред. А.М. Карминского, С.Г. Фалько. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 336с.
2. Лавриненко Л.М. Система безперервного навчання: проблеми і напрямки вдосконалення. Проблеми сталого розвитку національних економік: Збірник наукових праць з актуальних проблем економічних наук / Наукова організація «Перспектива». – Дніпропетровськ: Видавничий дім «Гельветика», 2013. – 464с.
3. Зеніна-Біліченко А. С., Дашевська Д. А. Модернізація системи підготовки фахівців з вищою освітою в умовах інноваційного розвитку України. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1930>
4. Закон України «Про освіту» № 1060-ХІІ від 23.05.1991. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
5. Державний комітет статистики України. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
6. Тестування і моніторинг в освіті. Освіта і статистика. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.timo.com.ua/node/7799>

7. Схабюк Ю.В. Аналіз поточного стану фінансування освітньої галузі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/36_PVMN_2012/Economics/15_123726.doc.htm
8. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>
9. Національна рамка кваліфікацій, затверджена постановою Кабінету міністрів України № 1341 від 23 листопада 2011. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА ГОСУДАРСТВА В СИСТЕМЕ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ-КОНТРОЛЕРОВ

КУЗНЕЦОВА А.И.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Целью статьи является определение направлений экономической политики государства в системе подготовки специалистов-контролеров. В соответствии с этим поставлены следующие задачи: раскрыть требования к образованию и уровню квалификации контролера с выделением аспектов профессиональной осведомленности контролера; исследование уровня развития современного образования; определение роли государства в развитии образования и подготовки контролеров.

Методика исследования предполагает использование методов сравнения (для выяснения отклонений и их особенностей в сфере образования), методов динамического анализа и обобщения (для выявления тенденций изменения показателей финансирования высших учебных заведений, их количества, численности студентов по источникам финансирования их обучения), системного подхода (при разработке совокупности аспектов профессиональной осведомленности компетентного контролера).

Определено, что трудовая деятельность любого работника является практической реализацией собственного образовательного потенциала. Степень ее эффективности и значимость вклада специалиста в хозяйствование предприятия напрямую зависит от грамотного использования работником навыков и знаний, полученных во время обучения, и в процессе самообразования путем повышения квалификации в течение жизни.

Выявлено, что в вузах отсутствует подготовка специалистов по специальности «Контроллинг», что является существенным недостатком в профессиональной подготовке контролеров, которые в своей практической деятельности руководствуются знаниями бухгалтерского учета, менеджмента, маркетинга, планирования и контроля. Такая ситуация затрудняет получение качественного профессионального образования контролера и достигается за счет самообразования путем повышения квалификации в течение жизни.

Выявлены основные тенденции изменения показателей финансирования высших учебных заведений и сферы образования в Украине, количества учебных заведений и численности студентов по источникам финансирования их обучения.

Ключевые слова: бюджет, расходы, квалификация, контролер, образование, финансирование образования.

ECONOMIC POLITICS OF THE STATE IN THE SYSTEM OF PREPARATION THE SPECIALISTS-COMPTROLLERS

KUZNETSOVA A.I.

Kyiv National University of Technologies and Design

The purpose of the article is determination of the directions of economic policy of the state in the system of preparation of specialists-controllers. According to it the following tasks are set: to expose requirements to education and to skill level of controller with allocation of aspects of professional awareness of the controller; researches of the level of development of modern education; definition of a role of the state in a development of education and preparation of controllers.

Methodology is based on research methods such as, comparison (to finding out of rejections and their features in education); the method of dynamic analysis and synthesis (to identification of tendencies of change of indicators of financing of higher educational institutions, their amount, quantity of students on sources of financing of their training); systematic approach (in the development of totality of aspects of professional awareness of the competent comptroller).

The results determined, that labour activity of any worker is a practical realization of own educational potential. Degree of its efficiency and the importance of a contribution in the management of enterprise directly depends on competent use by the worker of skills and the knowledge got during educating and in the process of self-education by professional development during life.

Found that in higher education institutions there is absent preparation the specialists in «Controlling» that is an essential lack in professional preparation of controllers, who in the practical activities are guided by knowledge of accounting, management, marketing, planning and control. Such situation complicates receiving qualitative professional formations of the controllers and is reached due to self-education by professional development during life.

The main trends indicators of financing the higher educational institutions and education in Ukraine, number of educational institutions and the number of students on sources of financing of their training are revealed.

Key words: budget, charges, qualification, controller, education, financing of education.